

CENTRUM MEDYCZNE KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO

Program specjalizacji

w dziedzinie

AUDIOLOGII I FONIATRII

dla lekarzy posiadających specjalizację I stopnia w dziedzinie
laryngologii lub otolaryngologii

AKTUALIZACJA 2018

Z upoważnienia Ministra Zdrowia
DYREKTOR
Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Jakub Berezowski

13 LIS. 2018

Warszawa 2014

zgodnie z załącznikiem nr 6, pkt I "Wykaz specjalizacji lekarskich", lp. 4 do rozporządzenia
Ministra Zdrowia z dnia 2 stycznia 2013 r. w sprawie specjalizacji lekarzy
i lekarzy dentystów (Dz. U. poz. 26)

Program specjalizacji opracował zespół ekspertów w składzie:

1. Prof. dr hab. Mariola Śliwińska-Kowalska – konsultant krajowy w dziedzinie audiologii i foniatrii;
2. Prof. dr hab. Henryk Skarżyński – przedstawiciel konsultanta krajowego;
3. Dr hab. Bożena Wiskirska-Woźnica – przedstawiciel konsultanta krajowego;
4. Prof. dr hab. Marek Rogowski – przedstawiciel konsultanta krajowego;
5. Prof. dr hab. Grażyna Mielnik-Niedzielska – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Audiologicznego i Foniatrycznego;
6. Prof. dr hab. Andrzej Obrębowski – przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej;
7. Dr hab. Ireneusz Kantor – przedstawiciel Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

I. CELE SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

1. Uzyskane kompetencje zawodowe

Celem szkolenia specjalizacyjnego jest uzyskanie szczególnych kwalifikacji w dziedzinie audiologii i foniatrii umożliwiających, zgodnie ze współczesną wiedzą medyczną:

- 1) rozpoznawanie i leczenie chorób narządów słuchu i równowagi, w szczególności na wykonywanie i interpretację badań słuchu i badań układu równowagi oraz innych procedur diagnostyki otoneurologicznej, przeprowadzenie diagnostyki różnicowej oraz prowadzenie leczenia farmakologicznego w tych chorobach;
- 2) rozpoznawanie i leczenie chorób narządu głosu i mowy oraz połykania, w szczególności wykonywanie i interpretacja badań instrumentalnych narządu głosu i mowy, przeprowadzenie diagnostyki różnicowej oraz prowadzenie leczenia farmakologicznego w tych chorobach;
- 3) przeprowadzanie podstawowych zabiegów diagnostycznych i leczniczych w zakresie otochirurgii i fonochirurgii;
- 4) prowadzenie oraz nadzorowanie procesu rehabilitacji w chorobach narządów słuchu i równowagi oraz głosu i mowy w warunkach ambulatoryjnych, szpitalnych oraz uzdrowiskowo-sanatoryjnych;
- 5) udzielanie konsultacji lekarskich w dziedzinie audiologii, foniatrii oraz otoneurologii dla innych specjalności medycznych;
- 6) orzekanie o potrzebie rehabilitacji leczniczej, czasowej niezdolności do pracy, uszczerbku na zdrowiu, wydawanie zaświadczeń lekarskich o stanie zdrowia pacjentom ubiegającym się o przyznanie świadczeń z zabezpieczenia społecznego choroby i jej następstw, z powodu chorób narządów słuchu i równowagi oraz narządu głosu i mowy;
- 7) wydawanie innych orzeczeń, opinii i wniosków w sprawach dotyczących osób chorych na choroby narządów słuchu i równowagi oraz narządu głosu i mowy;
- 8) kierowanie kliniką, oddziałem lub poradnią o profilu audiologicznym i foniatrycznym;
- 9) wykonywanie indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarskiej w dziedzinie audiologii i foniatrii;
- 10) kierowanie eksperymentem medycznym obejmującym swoim programem zakres dziedziny audiologia i foniatria;
- 11) udział w procesie szkolenia lekarzy audiologów i foniatrów oraz innych pracowników medycznych w dziedzinie audiologii i foniatrii;
- 12) uzyskanie uprawnień do kierowania szkoleniem specjalizacyjnym w dziedzinie audiologii i foniatrii innych lekarzy oraz w dziedzinach pokrewnych mających zastosowanie w ochronie zdrowia;

- 13) uczestniczenie w działaniach mających na celu zapobieganie chorobom słuchu, układu równowagi oraz narządu głosu i mowy, a także w działaniach promocji zdrowia w zakresie audiologii i foniatrii.

2. Uzyskane kompetencje społeczne

Lekarz w czasie szkolenia specjalizacyjnego kształtuje i rozwija postawę etyczną oraz doskonali kompetencje zawodowe, a w szczególności:

- 1) kierowanie się w swoich działaniach nadrzędną zasadą dobra chorego;
- 2) respektowanie społecznie akceptowanego systemu wartości oraz zasad deontologicznych;
- 3) umiejętność podejmowania decyzji oraz gotowość wzięcia odpowiedzialności za postępowanie swoje i powierzonego sobie zespołu;
- 4) umiejętność właściwej organizacji pracy własnej i harmonijnej współpracy w zespole;
- 5) umiejętność nawiązywania relacji z pacjentem oraz rodziną i opiekunem pacjenta, z poszanowaniem godności osobistej oraz zróżnicowania kulturowego, etnicznego i społecznego;
- 6) znajomość psychologicznych uwarunkowań relacji lekarz-pacjent;
- 7) umiejętność przekazywania informacji o stanie zdrowia, rokowaniach i postępowaniu diagnostyczno-terapeutycznym.

II. WYMAGANA WIEDZA

Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii wykaże się przedstawioną poniżej wiedzą:

- 1) embriologia, anatomia, histologia z elementami ultrastruktury narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy oraz połykania;
- 2) neuroanatomia i neurofizjologia procesów komunikatywnych (fizjologia słyszenia, fonacji, artykulacji, neurolingwistyka) oraz narządu równowagi;
- 3) rozwój procesu komunikatywnego dziecka z uwzględnieniem metod oceny tego procesu;
- 4) podstawy genetyki i poradnictwa genetycznego w chorobach narządów słuchu i równowagi, głosu i mowy;
- 5) swoiste i nieswoiste mechanizmy odpowiedzi immunologicznej oraz molekularne aspekty odpowiedzi immunologicznej w chorobach narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy;
- 6) elementy psychoakustyki, akustyki głosu i mowy, fonetyki akustycznej;
- 7) metody badań słuchu, topodiagnostyka uszkodzeń słuchu;
- 8) metody badań słuchu w wieku rozwojowym;
- 9) organizacja przesiewowych badań słuchu;
- 10) metody diagnostyki zaburzeń ośrodkowych słuchu, w tym neuropatii słuchowej;
- 11) metody badań układu równowagi oraz diagnostyka różnicowa zaburzeń narządu przedsionkowego;
- 12) manewry diagnostyczne w łagodnych napadowych położeniowych zawrotach głowy;
- 13) metody badań narządu głosu, z uwzględnieniem badań instrumentalnych;
- 14) wykorzystanie i interpretacja badań radiologicznych w audiologii i foniatrii (w tym TK, NMR, USG);
- 15) podstawy psychologii klinicznej (diagnostyka i psychoterapia);
- 16) zasady współpracy audiologa i foniatry z laryngologiem, laryngologiem-onkologiem, psychologiem, psychiatrą, neurologiem, logopedą i protetykiem słuchu;
- 17) epidemiologia, etiologia i patofizjologia chorób narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy;

- 18) klinika zaburzeń słuchu u dzieci;
- 19) klinika zaburzeń słuchu u dorosłych;
- 20) zaburzenia słuchu w schorzeniach pozalaryngologicznych (m.in. zapalenia swoiste – gruźlica, AIDS, choroby zakaźne i pasożytnicze, choroby przemiany materii, choroby nerek, konflikt serologiczny, schorzenia neurologiczne);
- 21) diagnostyka w szumach usznych;
- 22) klinika zaburzeń układu równowagi;
- 23) klinika zaburzeń głosu u dzieci i dorosłych;
- 24) opóźniony rozwój mowy u dziecka – diagnostyka, leczenie i rehabilitacja;
- 25) wady rozwojowe obwodowego narządu mowy – diagnostyka, leczenie i rehabilitacja;
- 26) ośrodkowe zaburzenia mowy – diagnostyka, leczenie i rehabilitacja;
- 27) zaburzenia mowy w schorzeniach psychiatrycznych (m.in. autyzm, mutyzm, logofobia);
- 28) zaburzenia płynności mowy;
- 29) dysfagia – diagnostyka, leczenie i rehabilitacja;
- 30) farmakoterapia chorób narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy;
- 31) kwalifikowanie do zabiegów operacyjnych w chorobach narządów słuchu i równowagi;
- 32) kwalifikowanie do zabiegów operacyjnych w chorobach narządu głosu i mowy;
- 33) rehabilitacja uszkodzeń słuchu (kwalifikowanie do protezowania, implantu kostnego, implantu ucha środkowego, wszczepu ślimakowego i innych, zasady prowadzenia rehabilitacji u dzieci i dorosłych);
- 34) zasady rehabilitacji głosu i mowy u dziecka z wadą słuchu;
- 35) leczenie i rehabilitacja szumów usznych;
- 36) postępowanie rehabilitacyjne w zawrotach głowy, w tym manewry lecznicze w łagodnych napadowych położeniowych zawrotach głowy;
- 37) rehabilitacja zaburzeń głosu;
- 38) rehabilitacja głosu i mowy po leczeniu operacyjnym raka krtani;
- 39) rehabilitacja innych zaburzeń mowy (ze szczególnym uwzględnieniem jąkania, mowy bezładnej);
- 40) zasady fizjoterapii w audiologii i foniatrii;
- 41) orzecznictwo lekarskie w zaburzeniach narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy, w tym dla celów ubezpieczeniowych, sądowych i innych;
- 42) orzekanie o chorobach zawodowych narządu słuchu i narządu głosu, udział lekarza audiologa i foniatry w postępowaniu diagnostyczno-orzeczniczym;
- 43) profilaktyka i promocja zdrowia w chorobach narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy;
- 44) zadania foniatry i audiologa we wczesnym wykrywaniu nowotworów w zakresie głowy i szyi;
- 45) kwalifikacja dzieci z zaburzeniami procesu komunikatywnego do szkół i ośrodków szkolno-wychowawczych;
- 46) organizacja gabinetu audiologiczno-foniatrycznego, zagadnienia prawno-lekarskie w praktyce audiologa i foniatry.

III. WYMAGANE UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNE

Oczekuje się, że po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lekarz wykaże się umiejętnościami:

- 1) zebranie wywiadów ukierunkowanych na choroby narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy oraz połykania;

- 2) przeprowadzenie badania fizykalnego chorych na choroby narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy oraz interpretacja stwierdzonych objawów;
- 3) przeprowadzenie diagnostyki różnicowej podstawowych objawów chorób narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy;
- 4) wykonanie badania stroboskopowego krtani i mikrootoskopowego oraz zinterpretowanie ich wyników;
- 5) wykonanie endoskopii bezpośredniej krtani i jamy nosowo-gardłowej;
- 6) przeprowadzenie badań akumetrycznych, prób statyczno-dynamicznych oraz oceny klinicznej parametrów głosowych (skala GRBAS, wskaźnik niepełnosprawności głosowej, czas fonacji), wraz z interpretacją wyników tych badań;
- 7) przeprowadzenie badań słuchu, w tym audiometrii tonalnej, prób nadprogowych, audiometrii słownej, audiometrii impedancyjnej, emisji otoakustycznych, słuchowych potencjałów wywołanych pnia mózgu, słuchowych potencjałów wywołanych średnio- i późnolatencyjnych wraz z interpretacją wyników tych badań;
- 8) wykonanie i interpretacja wyników badań słuchu specyficznych dla wieku dziecięcego, w tym badań behawioralnych (audiometria nieuwarunkowana, audiometria uwarunkowana bodźcem wzrokowym), audiometrii zabawowej, badania mową;
- 9) przeprowadzenie badań oceniających procesy ośrodkowego przetwarzania słuchowego, w tym badań audiometrii mowy utrudnionej, testów lokalizacji i lateralizacji dźwięku, testów integracji obuusznej, testów rozróżniania czasowego bodźców dźwiękowych oraz badań elektrofizjologicznych (fala P-300, fala niezgodności), wraz z interpretacją wyników;
- 10) przeprowadzenie badań obiektywnych układu równowagi, w tym prób kalorycznej i obrotowej oraz badań posturograficznych, wraz z interpretacją wyników tych badań;
- 11) przeprowadzenie i interpretacja wyników badań instrumentalnych narządu głosu, w tym analizy akustycznej głosu;
- 12) przeprowadzenie i interpretacja wyniku próby obciążeniowej głosu;
- 13) ocena wydolności oddechowej, w tym zinterpretowanie wyniku badania spirometrycznego;
- 14) interpretacja wyników innych badań dodatkowych (w tym badań obrazowych, badań krwi, badań histopatologicznych oraz bakteriologicznych);
- 15) prowadzenie leczenia farmakologicznego zaburzeń słuchu, równowagi, głosu i mowy;
- 16) przeprowadzenie kwalifikacji do operacji poprawiających słuch;
- 17) przeprowadzenie kwalifikacji do operacji krtani;
- 18) wykonanie podstawowych zabiegów w zakresie oto- i fonochirurgii;
- 19) dobór aparatu słuchowego u dziecka do 4-go roku życia;
- 20) dobór aparatu słuchowego u dziecka powyżej 4-go roku życia i u osoby dorosłej;
- 21) praktyczna znajomość procedury wymiany procesora mowy;
- 22) ocena korzyści z aparatu słuchowego;
- 23) przeprowadzenie manewrów diagnostycznych i leczniczych w łagodnych napadowych położeniowych zawrotach głowy;
- 24) prowadzenie ćwiczeń poprawiających technikę emisji głosu;
- 25) prowadzenie ćwiczeń rehabilitacyjnych w różnych postaciach klinicznych zaburzeń głosu i mowy (zaburzenia artykulacji, prosty opóźniony rozwój mowy, zaburzenia płynności mowy, u chorych po częściowych laryngektomiach);
- 26) prowadzenie/nadzorowanie rehabilitacji głosu i mowy w rozszczepach podniebienia;
- 27) prowadzenie/nadzorowanie procesu rehabilitacji głosu zastępczego u chorych po całkowitych laryngektomiach;

- 28) przeprowadzenie instruktażu używania protezy głosowej, wymiana wentylacyjnej protezy głosowej;
- 29) wnioskowanie o aparaty wspomagające rehabilitację mowy;
- 30) opracowywanie programów promocji zdrowia i zapobiegania chorobom narządu słuchu, głosu i mowy dla określonej populacji lub obszaru kraju;
- 31) prowadzenie poradnictwa zawodowego oraz działalności orzeczniczej w zakresie chorób narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy.

IV. FORMY I METODY SZKOLENIA

A – Kursy specjalizacyjne

Uwaga: Lekarz uzyska zaliczenie tylko tych kursów, które zostały wpisane na prowadzoną przez CMKP listę kursów specjalizacyjnych, publikowaną corocznie na stronie internetowej CMKP: www.cmkp.edu.pl.

Czas trwania kursów jest określony w dniach i godzinach dydaktycznych, przy czym 1 godzina dydaktyczna = 45 minut. Łączny czas trwania poszczególnych zajęć dydaktycznych w trakcie jednego dnia kursu nie może przekraczać 8 godzin dydaktycznych.

Wybrane kursy specjalizacyjne mogą być realizowane w formie e-learningowej.

1. Kurs wprowadzający: „Wprowadzenie do specjalizacji w dziedzinie audiologii i foniatrii”

Zakres wiedzy:

- 1) podstawy dobrej praktyki lekarskiej, w tym zasady praktyki opartej na rzetelnych i aktualnych publikacjach (medycyna oparta na faktach), założenia współczesnej medycyny, medycyna akademicka a medycyna alternatywna;
- 2) formalnoprawne podstawy doskonalenia zawodowego lekarzy;
- 3) zagadnienia bezpieczeństwa w opiece zdrowotnej dotyczące bezpieczeństwa pacjentów i lekarzy;
- 4) modele szkolenia lekarzy i nielekarzy w zakresie audiologii i foniatrii (terapii mowy) w świecie;
- 5) wielodyscyplinarny charakter szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii, zasady współpracy z innymi specjalistami;
- 6) wprowadzenie do przedmiotów klinicznych objętych programem szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych). Kurs obowiązkowy w pierwszym roku trwania modułu specjalistycznego.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu przeprowadzane przez kierownika kursu.

2. Kurs: „Niedosłuchy uwarunkowane genetycznie”

Zakres wiedzy:

- 1) aktualna wiedza dotycząca częstości występowania i postaci niedosłuchów, u podłoża których leży mutacja genu;
- 2) rodzaje i fenotypy klinicznych niedosłuchów izolowanych, zespoły wad genetycznych, w których występuje niedosłuch oraz niedosłuchy mitochondrialne;

- 3) genetyczne uwarunkowania indywidualnej podatności rozwoju niedosłuchu związanego z procesem starzenia się i niedosłuchu związanego z narażeniem na hałas;
- 4) aktualne kierunki badań naukowych prowadzonych w zakresie genetyki molekularnej;
- 5) metody i zakres prowadzonej aktualnie w Polsce i dostępnej na świecie diagnostyki genetycznej niedosłuchów;
- 6) chorzy z genetycznie uwarunkowanymi uszkodzeniami słuchu izolowanymi i występującymi w zespołach wad;
- 7) prowadzenie poradnictwa genetycznego;
- 8) perspektywy leczenia niedosłuchów genetycznych.

Uwaga: kurs powinien odbywać się z udziałem lekarza specjalisty w dziedzinie genetyki klinicznej.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

3. Kurs: „Zaburzenia przetwarzania słuchowego”

Zakres wiedzy:

- 1) neuroanatomia i fizjologia ośrodkowej części układu słuchowego;
- 2) aktualne modele percepcji mowy oraz rola funkcji poznawczych w przetwarzaniu informacji słuchowej;
- 3) psychoakustyka wykorzystywana w diagnostyce ośrodkowych zaburzeń słuchu – teoria detekcji sygnału, procedury adaptacyjne;
- 4) definicja, objawy i diagnostyka ośrodkowych zaburzeń słuchu u dzieci;
- 5) neuropatia/dyssynchronia słuchowa – patofizjologia, diagnostyka, postępowanie;
- 6) umiejętność wykonywania i interpretacji behawioralnych testów wyższych funkcji słuchowych;
- 7) podstawy teoretyczne oraz zasady interpretacji wyników słuchowych potencjałów korowych w diagnostyce przetwarzania słuchowego;
- 8) metody rehabilitacji zaburzeń przetwarzania słuchowego.

Uwaga: kurs powinien odbywać się z udziałem psychologa klinicznego.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

4. Kurs: „Choroby zawodowe w audiologii i foniatrii”

Zakres wiedzy:

- 1) patomechanizm, obraz kliniczny oraz metody diagnostyki zawodowego uszkodzenia słuchu;
- 2) zasady orzekania o chorobie zawodowej narządu słuchu, wraz z przedstawieniem aktualnych aktów prawnych;
- 3) zasady szacowania ryzyka zawodowego uszkodzenia słuchu;
- 4) zasady prowadzenia profilaktyki zawodowych uszkodzeń we współpracy z pracodawcą i służbami bhp zakładu pracy;
- 5) patomechanizm, obraz kliniczny oraz metody diagnostyki chorób zawodowych narządu głosu;

- 6) zasady orzekania o chorobie zawodowej narządu głosu, wraz z przedstawieniem aktualnych aktów prawnych;
- 7) zasady prowadzenia profilaktyki w zawodowych chorobach narządu głosu;
- 8) najczęściej występujące trudności i kontrowersje w orzekaniu o chorobach zawodowych narządu słuchu i głosu;
- 9) współpraca lekarza specjalisty w dziedzinie audiologii i foniatry z lekarzem specjalistą w dziedzinie medycyny pracy;
- 10) choroby zawodowe słuchu i głosu a orzecznictwo ZUS, w tym określanie uszczerbku na zdrowiu oraz orzekanie o niezdolności do pracy z powodu choroby zawodowej narządów słuchu i głosu.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

5. Kurs: „Zaburzenia polykania w praktyce foniatrycznej”

Zakres wiedzy:

- 1) podstawy fizjologii polykania, w szczególności faza ustno-gardłowa polykania, zróżnicowanie strukturalne i morfologiczne dysfagii;
- 2) specyfika prowadzenia wywiadu dotyczącego zaburzeń polykania;
- 3) zasady kliniczne oceny zaburzeń polykania, z uwzględnieniem terminologii klinicznej ślinotoku, przecieku, penetracji, retencji i aspiracji;
- 4) zasady koordynacji działań rehabilitacyjnych, koncepcje terapii polykania (metody przyczynowe, kompensacyjne i adaptacyjne), postępowanie dietetyczne;
- 5) zasady planowania i kontroli rehabilitacji polykania prowadzonej przez logopedę oraz fizjoterapeutę;
- 6) podstawowe zasady leczenia farmakologicznego w dysfagii.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

6. Kurs: „Ratownictwo medyczne”

Cel kursu:

Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu kursu wykaże się znajomością zaawansowanych technik resuscytacji krążeniowo-oddechowej oraz ratunkowego leczenia urazów.

Zakres wiedzy:

Dzień I. Wprowadzenie do medycyny ratunkowej, mechanizmy powstawania bólu oraz metody kontroli bólu przewlekłego:

- 1) historia rozwoju medycyny ratunkowej;
- 2) założenia organizacyjne i zadania medycyny ratunkowej we współczesnych systemach ochrony zdrowia. Podstawy prawne w Polsce;
- 3) struktura, organizacja i funkcjonowanie szpitalnego oddziału ratunkowego;
- 4) epidemiologia nagłych zagrożeń zdrowia i życia;
- 5) monitorowanie funkcji życiowych i ocena kliniczna pacjenta w szpitalnym oddziale ratunkowym;

- 6) śródszpitalna segregacja medyczna – *triage* śródszpitalny, dokumentacja medyczna, ruch chorych w SOR;
- 7) definicja i patomechanizm bólu przewlekłego;
- 8) klasyfikacja bólu;
- 9) ocena kliniczna chorego z bólem;
- 10) ocena nasilenia bólu (ilościowa) – skale bólowe;
- 11) charakterystyka bólu (ocena jakościowa) – kwestionariusze i inne narzędzia oceny jakościowej;
- 12) ocena skuteczności leczenia bólu przewlekłego;
- 13) ocena kliniczna chorego z bólem przewlekłym;
- 14) farmakoterapia bólu;
- 15) niefarmakologiczne metody kontroli bólu;
- 16) skutki niewłaściwej kontroli bólu.

Dzień II. Zaawansowana resuscytacja krążeniowo-oddechowa:

- 1) epidemiologia, klinika i diagnostyka nagłego zatrzymania krążenia;
- 2) podstawy zaawansowanej resuscytacji oddechowej u dorosłych: ratunkowa drożność dróg oddechowych, techniki prowadzenia oddechu zastępczego, monitorowanie jakości i skuteczności wentylacji zastępczej;
- 3) podstawy zaawansowanej resuscytacji krążenia u dorosłych: techniki bezprzyrządowego wspomaganie krążenia, technologie krążenia zastępczego, monitorowanie jakości i skuteczności krążenia zastępczego;
- 4) elektroterapia w nagłym zatrzymaniu krążenia i w stanach zagrażających NZK;
- 5) ratunkowe dostępy donaczyniowe;
- 6) farmakoterapia nagłego zatrzymania krążenia.

Dzień III. Zaawansowana resuscytacja krążeniowo-oddechowa (cd.):

- 1) epidemiologia i klinika nagłych zatrzymań krążenia u dzieci, odrębności anatomiczno-fizjologicznych wieku dziecięcego;
- 2) specyfika zaawansowanej resuscytacji krążeniowo-oddechowej noworodków, niemowląt i dzieci: drożność dróg oddechowych, wentylacja zastępcza, wspomaganie krążenia, farmako- i płynoterapia;
- 3) współczesne zalecenia i algorytmy prowadzenia resuscytacji krążeniowo-oddechowej: zespół resuscytacyjny – jego zadania i monitorowanie skuteczności;
- 4) resuscytacja krążeniowo-oddechowa w sytuacjach szczególnych: wstrząs anafilaktyczny, wstrząs kardiogeny, wstrząs septyczny, resuscytacja ciężarnych, podtopienie, hipotermia, porażenie prądem/piorunem, ostry zespół wieńcowy, udar mózgowy;
- 5) etyczne i prawne aspekty resuscytacji krążeniowo-mózgowej, DNR, stwierdzenie zgonu, śmierć mózgu;
- 6) wprowadzenie do intensywnej terapii poresuscytacyjnej: wentylacja zastępcza, protekcja centralnego układu nerwowego, hipotermia terapeutyczna, terapia nerkozastępcza, tlenoterapia hiperbaryczna.

Dzień IV. Ratunkowe leczenie urazów:

- 1) epidemiologia okołourazowych mnogich, ciężkich obrażeń ciała;
- 2) zadania ratownictwa medycznego i medycyny ratunkowej w postępowaniu okołourazowym: centra urazowe w Polsce – legislacja, finansowanie;
- 3) wstępna ocena poszkodowanych i postępowanie ratunkowe w mnogich obrażeniach okołourazowych w okresie przedszpitalnym: ocena kinetyki urazu, raport przedszpitalny, przekaz telemedyczny, transport chorego z obrażeniami okołourazowymi;

- 4) ocena wtórna pacjenta z mnogimi obrażeniami w szpitalnym oddziale ratunkowym: resuscytacja okołourazowa, *triage* śródszpitalny, diagnostyka przyłóżkowa, skale ciężkości urazów;
- 5) *Trauma team*: organizacja, zadania w leczeniu wstępnym obrażeń, ocena skuteczności;
- 6) krwotoki, okołourazowa resuscytacja płynowa;
- 7) wybrane procedury leczenia okołourazowego: drożność dróg oddechowych, torakotomia ratunkowa, drenaż opłucnowy, *damage control*.

Dzień V. Ratunkowe leczenie urazów (cd.):

- 1) specyfika urazów i postępowania okołourazowego u dzieci;
- 2) wybrane sytuacje leczenia okołourazowego: urazy u ciężarnych, obrażenia u osób w wieku podeszłym, urazy głowy i rdzenia kręgowego, urazy twarzoczaszki, urazy narządu wzroku, urazy klatki piersiowej, urazy kończyn, urazy jamy brzusznej i miednicy małej, urazy oparzeniowe, urazy postrzałowe;
- 3) zdarzenia masowe i katastrofy, *triage* przedszpitalny.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych).

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz sprawdzian testowy i sprawdzian praktyczny z wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzane przez kierownika kursu.

7. Kurs: „Zdrowie publiczne”

Część I: Zdrowie publiczne

Zakres wiedzy:

1. Wprowadzenie do zagadnień zdrowia publicznego:

- 1) ochrona zdrowia a zdrowie publiczne, geneza, przedmiot zdrowia publicznego jako dyscypliny naukowej i działalności praktycznej;
- 2) wielosektorowość i multidyscyplinarność ochrony zdrowia, prozdrowotna polityka publiczna w krajach wysokorozwiniętych;
- 3) aktualne problemy zdrowia publicznego w Polsce i UE.

2. Organizacja i ekonomika zdrowia:

- 1) systemy ochrony zdrowia na świecie - podstawowe modele organizacji i finansowania, transformacje systemów – ich przyczyny, kierunki i cele zmian;
- 2) zasady organizacji i finansowania systemu opieki zdrowotnej w Polsce;
- 3) instytucje zdrowia publicznego w Polsce: Państwowa Inspekcja Sanitarna, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Krajowe Centrum Do Spraw AIDS, zadania własne samorządu terytorialnego oraz administracji centralnej: organizacja, zadania, instrumenty działania;
- 4) wspólnotowe i międzynarodowe regulacje prawne ochrony zdrowia;
- 5) podstawowe pojęcia ekonomii zdrowia: popyt i podaż świadczeń zdrowotnych; odmienności rynku świadczeń zdrowotnych od innych towarów i usług, asymetria informacji i pełnomocnictwo, koncepcje potrzeby zdrowotnej, równość i sprawiedliwość społeczna oraz efektywność jako kryterium optymalnej alokacji zasobów, koszty bezpośrednie i pośrednie choroby, koszty terapii i następstw choroby;
- 6) ocena technologii medycznych jako narzędzie podejmowania decyzji alokacji publicznych środków na opiekę zdrowotną;
- 7) zasady funkcjonowania systemu refundacji leków w Polsce: cele i narzędzia polityki lekowej państwa a regulacje wspólnotowe;

8) wskaźniki stanu zdrowia i funkcjonowania opieki zdrowotnej w krajach OECD.

3. Zdrowie ludności i jego ocena:

- 1) pojęcie zdrowia i choroby – przegląd wybranych koncepcji teoretycznych;
- 2) społeczne i ekonomiczne determinanty zdrowia;
- 3) podstawowe pojęcia epidemiologii, mierniki rozpowszechnienia zjawisk zdrowotnych w populacji;
- 4) epidemiologia jako narzędzie zdrowia publicznego: źródła informacji o sytuacji zdrowotnej oraz określanie potrzeb zdrowotnych ludności;
- 5) sytuacja zdrowotna Polski na tle Europy i świata;
- 6) procesy demograficzne a planowanie celów systemu ochrony zdrowia;
- 7) epidemiologia wybranych chorób zakaźnych: zakażenia wewnątrzszpitalne w Polsce i w Europie.

4. Promocja i profilaktyka zdrowotna:

- 1) podstawowe definicje: profilaktyka, promocja zdrowia, edukacja zdrowotna;
- 2) geneza, kierunki działania i strategie promocji zdrowia;
- 3) rola edukacji pacjenta w systemie opieki zdrowotnej;
- 4) zasady Evidence Based Public Health;
- 5) programy zdrowotne jako narzędzie profilaktyki i promocji zdrowia (Narodowy Program Zdrowia, Narodowy Program Zwalczenia Chorób Nowotworowych, Narodowy Program Przeciwdziałania Chorobom Cywilizacyjnym – POL-HEALTH, Narodowy Program Wyrównywania Dostępności do Profilaktyki i Leczenia Chorób Układu Sercowo Naczyniowego POLKARD, Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce, Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego, przegląd programów samorządowych).

5. Bioetyka:

- 1) etyczne podstawy zdrowia publicznego: prawa człowieka a system opieki zdrowotnej, etyczne modele systemów opieki zdrowotnej, wolność indywidualna i jej granice w obszarze polityki zdrowotnej, solidaryzm społeczny, sprawiedliwość w dostępie do świadczeń zdrowotnych, równy dostęp do świadczeń zdrowotnych;
- 2) kluczowe wartości zdrowia publicznego: wartość zdrowia, wartość autonomii pacjenta, prywatność, zdrowie populacji, odpowiedzialność obywatela a odpowiedzialność władz publicznych za jego zdrowie;
- 3) wybrane dylematy etyczne zdrowia publicznego: równość dostępu do świadczeń a efektywność systemu opieki zdrowotnej, wysoka jakość świadczeń a efektywność systemu opieki zdrowotnej, wszechstronność a równość w dostępie do świadczeń, pluralizm światopoglądowy a działania władz publicznych w obszarze zdrowia publicznego, wyrównywanie nierówności zdrowotnych, refundacja kosztów leczenia i leków, finansowanie procedur o wysokiej kosztochłonności, finansowanie leczenia chorób rzadkich;
- 4) rola lekarza w zdrowiu publicznym: lekarskie standardy etyczne i ich związek ze zdrowiem publicznym, lekarz w promocji i profilaktyce zdrowotnej, konflikty interesów pracowników ochrony zdrowia;
- 5) zagadnienia zdrowia publicznego w wybranych regulacjach bioetycznych: regulacje etyczne samorządów zawodów medycznych, Europejska Konwencja Bioetyczna.

Czas trwania części I: 5 dni (40 godzin dydaktycznych).

Część II: Orzecznictwo lekarskie

Zakres wiedzy:

- 1) system zabezpieczenia społecznego choroby i jej następstw w Polsce;

- 2) rodzaje świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz warunki ich nabywania;
- 3) ogólne zasady i tryb przyznawania świadczeń dla ubezpieczonych i ich rodzin;
- 4) rola i zadania lekarzy leczących w procesie ubiegania się przez pacjenta o przyznanie świadczeń z zabezpieczenia społecznego;
- 5) rola orzecznictwa lekarskiego w zabezpieczeniu społecznym;
- 6) zasady i tryb orzekania lekarskiego o:
 - a) czasowej niezdolności do pracy,
 - b) potrzebie rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej,
 - c) okolicznościach uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego lub przedłużonego okresu zasiłkowego,
 - d) celowości przekwalifikowania zawodowego,
 - e) prawie do renty socjalnej,
 - f) niezdolności do pracy zarobkowej i jej stopniach,
 - g) całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym,
 - h) inwalidztwie funkcjonariuszy i żołnierzy zawodowych,
 - i) niezdolności do samodzielnej egzystencji,
 - j) okresie trwania: niezdolności do pracy, niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, niezdolności do samodzielnej egzystencji,
 - k) niepełnosprawności dzieci i dorosłych,
 - l) procentowym uszczerbku na zdrowiu;
- 7) opiniodawstwo sądowo-lekarskie;
- 8) Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF);
- 9) orzecznictwo lekarskie w ubezpieczeniach komercyjnych;
- 10) rola kompleksowej rehabilitacji w prewencji rentowej.

Czas trwania części II: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Czas trwania kursu ogółem – część I i część II: 8 dni (64 godziny dydaktyczne).

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie kolokwium z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzane przez kierownika kursu.

9. Kurs: „Prawo medyczne”

Cel kursu:

Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu kursu wykaże się znajomością podstawowych przepisów prawa w zakresie wykonywania zawodu lekarza i lekarza dentystry oraz odpowiedzialności.

Zakres wiedzy:

- 1) zasady sprawowania opieki zdrowotnej w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) zasady wykonywania działalności leczniczej:
 - a) świadczenia zdrowotne,
 - b) podmioty lecznicze – rejestracja, zasady działania, szpitale kliniczne, nadzór,
 - c) działalność lecznicza lekarza, lekarza dentystry w formie praktyki zawodowej,
 - d) nadzór specjalistyczny i kontrole;
- 3) zasady wykonywania zawodu lekarza:
 - a) definicja zawodu lekarza,
 - b) prawo wykonywania zawodu,
 - c) uprawnienia i obowiązki zawodowe lekarza,
 - d) kwalifikacje zawodowe,

- e) eksperyment medyczny,
- f) zasady prowadzenia badań klinicznych,
- g) dokumentacja medyczna,
- h) prawa pacjenta a powinności lekarza (pojęcie świadomej zgody, prawo do odmowy udzielenia świadczenia),
- i) stwierdzenie zgonu i ustalenie przyczyn zgonu;
- 4) zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego:
 - a) prawa i obowiązki osoby ubezpieczonej i lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
 - b) organizacja udzielania i zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego,
 - c) dokumentacja związana z udzielaniem świadczeń z tytułu ubezpieczenia;
- 5) zasady wypisywania recept na leki oraz zleceń na wyroby medyczne;
- 6) zasady działania samorządu lekarskiego:
 - a) zadania izb lekarskich,
 - b) prawa i obowiązki członków samorządu lekarskiego,
 - c) odpowiedzialność zawodowa lekarzy – postępowanie wyjaśniające przed rzecznikiem odpowiedzialności zawodowej, postępowanie przed sądem lekarskim,
- 7) uregulowania szczególne dotyczące postępowania lekarza w innych ustawach, w tym w szczególności:
 - a) sztucznej prokreacji,
 - b) przeszczepiania narządów i tkanek,
 - c) przerywania ciąży,
 - d) zabiegów estetycznych,
 - e) leczenia paliatywnego i stanów terminalnych,
 - f) chorób psychicznych,
 - g) niektórych chorób zakaźnych,
 - h) przeciwdziałania i leczenia uzależnień,
 - i) badań klinicznych;
- 8) odpowiedzialność prawna lekarza – karna, cywilna:
 - a) odpowiedzialność karna (nieudzielenie pomocy, działanie bez zgody, naruszenie tajemnicy lekarskiej),
 - b) odpowiedzialność cywilna (ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej).

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie kolokwium z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzane przez kierownika kursu.

B – Staże kierunkowe

Lekarz jest zobowiązany do odbycia niżej wymienionych staży. Czas trwania stażu podany jest w tygodniach i dniach roboczych w wymiarze czasu pracy 7 godzin 35 minut dziennie. Staż należy przedłużyć o każdy dzień nieobecności, w tym również o dni ustawowo wolne od pracy w danym roku.

1. Staż podstawowy w zakresie audiologii i foniatrii

Zakres wiedzy teoretycznej:

W czasie stażu lekarz poznaje specyfikę morfologiczno-czynnościową narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy z uwzględnieniem poziomu molekularnego, zapoznaje się z obrazem klinicznym i zasadami leczenia i rehabilitacji schorzeń utrudniających komunikację międzyludzką, poznaje teoretyczne podstawy badania narządów słuchu,

równowagi, głosu i mowy w zakresie audiologii i foniatry, poznaje zasadnicze przepisy prawne dotyczące zasad profilaktyki, orzekania o niezdolności do pracy i innego postępowania orzeczniczego.

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) kliniczna ocena stanu narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy;
- 2) przeprowadzenie badań: akumetrycznych i audiometrii tonalnej na przewodnictwo powietrzne i kostne, prób nadprogowych, audiometrii mowy, audiometrii impedancyjnej i emisji otoakustycznej, badań elektrofizjologicznych słuchu;
- 3) ocena kliniczna sprawności układu równowagi;
- 4) przeprowadzenie badania klinicznego narządu głosu i mowy;
- 5) interpretacja wyników badań konsultacyjnych, w tym badań psychologicznych i logopedycznych oraz wyciąganie z nich wniosków co do rozpoznania audiologiczno-foniatrycznego;
- 6) asystowanie przy badaniach nystagmograficznych, przy ocenie logopedycznej, przy zabiegach mikrochirurgicznych na krtani, przy analizie akustycznej głosu.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika specjalizacji):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika specjalizacji wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 50 tygodni (250 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatry.

2. Staż kierunkowy w zakresie psychiatrii

Zakres wiedzy teoretycznej:

W czasie stażu lekarz powinien nauczyć się oceny stanu psychicznego w kontekście interpretacji wyników badań foniatrycznych i audiologicznych.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz asystuje przy przeprowadzaniu wywiadów sugerujących uwarunkowania psychiatryczne zaburzeń komunikatywnych i zapoznaje się z zaburzeniami psychiatrycznymi, w których występują zaburzenia procesu komunikatywnego. Lekarz nie bierze udziału w żadnych procedurach medycznych.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychiatrii lub ww. stażu.

3. Staż kierunkowy w zakresie psychiatrii dziecięcej

Zakres wiedzy teoretycznej:

W czasie stażu lekarz powinien zapoznać się ze specyfiką oceny psychiatrycznej w wieku rozwojowym w kontekście czynnościowych zaburzeń słuchu oraz autyzmu i mutyzmu.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz asystuje przy przeprowadzaniu wywiadów sugerujących uwarunkowania psychiatryczne zaburzeń komunikatywnych i zapoznaje się z zaburzeniami psychiatrycznymi u dzieci, w których występują zaburzenia procesu komunikatywnego. Lekarz nie bierze udziału w żadnych procedurach medycznych.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży lub ww. stażu.

4. Staż kierunkowy w zakresie neurologii

Zakres wiedzy teoretycznej:

W czasie stażu lekarz zapoznaje się z metodami neurologicznej oceny stanu klinicznego pacjenta, zwraca uwagę na neurologiczne uwarunkowania ośrodkowych zaburzeń równowagi, słuchu, głosu i mowy oraz połykania, diagnozuje kliniczne postacie chorób mogących spowodować zaburzenia równowagi, słuchu, głosu i mowy oraz połykania, a także rozpoznaje zespoły minimalnego uszkodzenia mózgu.

Zakres umiejętności praktycznych:

Lekarz asystuje przy wykonywaniu EEG i uczestniczy w interpretacji jego wyników w powiązaniu ze stanem klinicznym.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie neurologii lub ww. stażu.

5. Staż kierunkowy w zakresie neurologii dziecięcej

Zakres wiedzy teoretycznej:

W czasie stażu lekarz zapoznaje się z metodami neurologicznej oceny stanu klinicznego pacjenta w wieku rozwojowym, zwraca uwagę szczególnie na neurologiczne uwarunkowania ośrodkowych zaburzeń słuchu i mowy, diagnozuje kliniczne postacie mózgowego porażenia dziecięcego, rozpoznaje zespoły minimalnego uszkodzenia mózgu w kontekście niezdolności do uczenia się (DLS). W ramach neurologii rozwojowej ocenia także wydolność wzrokowego kanału informacyjnego.

Zakres umiejętności praktycznych:

Lekarz praktycznie asystuje przy wykonywaniu EEG i uczestniczy w interpretacji jego wyników w powiązaniu ze stanem klinicznym.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie neurologii dziecięcej lub ww. stażu.

6. Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji zaburzeń słuchu

Zakres wiedzy teoretycznej:

W czasie stażu lekarz zapoznaje się ze szczegółową diagnostyką zaburzeń słuchu, z uwzględnieniem topodiagnostyki i etiologii uszkodzenia, poznaje zasady leczenia farmakologicznego i operacyjnego niedosłuchów (kwalifikowanie do wszczepów), zasady protezowania słuchowego, podstawy treningu słuchowego, opanowuje zasady postępowania w nagłych głuchotach odbiorczych.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz powinien uczestniczyć w badaniach elektrofizjologicznych słuchu, w prowadzeniu treningu słuchowego, w klinicznym dopasowaniu aparatu słuchowego, w aktywizacji procesora mowy u chorych po wszczepach ślimakowych, w ocenie postępu rehabilitacji chorych zaprotezowanych i po implantach ślimakowych oraz ucha środkowego.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 12 tygodni (60 dni roboczych). Staż może być podzielony na trzy okresy 4-tygodniowe i realizowany w różnych jednostkach.

Miejsce stażu: jednostki, które uzyskały akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub ww. stażu.

7. Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji zaburzeń głosu

Zakres wiedzy teoretycznej:

W czasie stażu lekarz zapoznaje się ze szczegółową diagnostyką czynnościowych i organicznych zaburzeń głosu, uwarunkowaniami dziecięcych zaburzeń głosu, zaburzeniami głosu uwarunkowanymi hormonalnie, zaburzeniami głosu po operacjach na krtani oraz porażeniami zaburzeniami głosu, poznaje mechanizm tworzenia głosu zastępczego po całkowitej laryngektomii, zaburzenia głosu w chorobach otolaryngologicznych i ogólnych.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz powinien nabyć praktyczną umiejętność interpretowania wyników klinicznej oceny narządu głosu w powiązaniu z wynikami badań instrumentalnych (stroboskopia konwencjonalna, stroboskopia lupowa, wideostroboskopia, analiza akustyczna

głosu, próby obciążeniowe narządu głosu, badania radiologiczne, badania spirometryczne). Powinien poznać zasady prowadzenia ćwiczeń emisyjnych głosu i rehabilitacji głosu.

W czasie stażu lekarz powinien asystować przy mikrolaryngoskopii, badaniach analizy akustycznej głosu, przy prowadzeniu ćwiczeń emisji głosu.

W czasie stażu lekarz powinien samodzielnie wykonywać diagnostykę zaburzeń głosu w kontekście badań stroboskopowych, a po ustaleniu rozpoznania wdroyć ćwiczenia rehabilitacyjne korygujące czynność narządu głosu.

Lekarz powinien również opanować metody wytwarzania głosu przetykowego u chorych po laryngektomiach, przeprowadzając samodzielnie ćwiczenia rehabilitacyjne.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 12 tygodni (60 dni roboczych). Staż może być podzielony na trzy okresy 4-tygodniowe i realizowany w różnych jednostkach.

Miejsce stażu: jednostki, które uzyskały akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub ww. stażu.

8. Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji zaburzeń mowy

Zakres wiedzy teoretycznej:

W czasie stażu lekarz powinien zapoznać się z podstawami neurofizjologicznymi mowy, oceną czynności ośrodkowej narządu mowy oraz oceną kliniczną i instrumentalną czynności obwodowego narządu mowy (USG, NMR, EMG).

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz powinien nauczyć się diagnozować różne postacie opóźnionego rozwoju mowy, rozpoznać charakter zaburzeń mowy, zaburzeń artykulacji, jak również zaburzeń płynności mowy, powinien asystować przy instrumentalnej ocenie czynności narządów mowy i przy foniatrycznym podsumowaniu wyników badań klinicznych z uwzględnieniem konsultacji psychologicznej i logopedycznej oraz umieć samodzielnie przeprowadzać pełne badanie foniatryczne.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 8 tygodni (40 dni roboczych). Staż może być podzielony na dwa okresy 4-tygodniowe i realizowany w różnych jednostkach.

Miejsce stażu: jednostki, które uzyskały akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub ww. stażu.

9. Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji otoneurologicznej

Zakres wiedzy teoretycznej:

W czasie stażu lekarz powinien poznać podstawy anatomiczne i neurofizjologię układu równowagi i jego powiązania ze słuchem i mową oraz zasady obiektywnych badań układu równowagi (ENG, VNG, posturografii, miogennych przedsionkowych potencjałów wywołanych – MPPW).

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz powinien umieć przeprowadzić ukierunkowany wywiad otoneurologiczny, ocenić obecność, charakter i cechy oczopląsu oraz zaburzenia równowagi (próby koordynacyjne, próby posturalne), umieć wykonać badanie pobudliwości kalorycznej błędników, zinterpretować wyniki obiektywnych badań układu równowagi (ENG, VNG, posturografii, miogennych przedsionkowych potencjałów wywołanych – MPPW) w powiązaniu ze stanem klinicznym pacjenta, umieć zlecić przeprowadzenie właściwych uzupełniających badań dodatkowych (laboratoryjnych i radiologicznych) oraz konsultacyjnych, właściwe leczenie otoneurologiczne (farmakologiczne, operacyjne, rehabilitacyjne), wykonać manewry diagnostyczne oraz manewry lecznicze w łagodnych napadowych zawrotach głowy, a także prowadzić indywidualne programy rehabilitacji przedsionkowej.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 8 tygodni (40 dni roboczych). Staż może być podzielony na dwa okresy 4-tygodniowe i realizowany w różnych jednostkach.

Miejsce stażu: jednostki, które uzyskały akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub ww. stażu.

10. Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i protezowania uszkodzeń słuchu u dzieci

Zakres wiedzy teoretycznej:

W czasie stażu lekarz zapoznaje się z podstawami neurofizjologicznymi rozwoju układu słuchowego w powiązaniu z rozwojem mowy, genetyką niedosłuchów, procesami ośrodkowego przetwarzania słuchowego. Lekarz poznaje techniki badań przesiewowych słuchu, procedury dopasowania aparatu słuchowego u dzieci i oceny zysku z aparatu, poznaje zasady prowadzenia rehabilitacji słuchowej dziecka niedosłyszącego i niesłyszącego oraz dziecka z zaburzeniami ośrodkowego przetwarzania słuchowego.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz bierze udział w instrumentalnej ocenie wydolności układu słuchowego odpowiednio do wieku dziecka, krytycznie ocenia wyniki badań instrumentalnych wykonywanych według zasady *cross-check*, poznaje przepisy prawne związane z procedurą kwalifikowania dziecka do aparatownia oraz samodzielnie właściwie dobiera aparat słuchowy i ocenia zysk z aparatu.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 8 tygodni (40 dni roboczych). Staż może być podzielony na dwa okresy 4-tygodniowe i realizowany w różnych jednostkach.

Miejsce stażu: jednostki, które uzyskały akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub ww. stażu.

11. Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki i leczenia szumów usznych

Zakres wiedzy teoretycznej:

W czasie stażu lekarz powinien zapoznać się z podstawami neurofizjologicznymi szumów usznych, z ich diagnostyką ogólną i szczegółową, z metodami psychoakustycznego skalowania ich charakteru i natężenia, poznać metody leczenia farmakologicznego i fizjoterapeutycznego szumów, jak też zasady maskowania szumu i metodę TRT (ang. *Tinnitus Retraining Therapy*).

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz powinien asystować we wszystkich procedurach diagnostycznych i leczniczych, umieć samodzielnie określić parametry szumu, zdiagnozować ew. przyczynę szumu i podać sposób postępowania, a także nabyć umiejętność samodzielnego prowadzenia fizjoterapii szumów usznych (TRT).

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 4 tygodnie (20 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostki, które uzyskały akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub ww. stażu.

12. Staż kierunkowy w zakresie mikrochirurgicznych metod leczenia zaburzeń słuchu

Zakres wiedzy teoretycznej:

W czasie stażu lekarz powinien pogłębić wiedzę dotyczącą anatomii operacyjnej i fizjologii układu przewodzącego i układu odbiorczego narządu słuchu, specyfiki przedoperacyjnej oceny narządu słuchu, poznać zasady operacji poprawiających przewodzenie dźwięku oraz umożliwiających transformację sygnału mowy w impulsy czuciowe (wszczepy ślimakowe i pniowe), zapoznać się z aktualnie dostępnymi na rynku typami implantowanych urządzeń poprawiających słyszenie.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz asystuje przy operacjach poprawiających słuch, samodzielnie przeprowadza kwalifikację do operacji poprawiających przewodzenie dźwięku oraz umożliwiających transformację sygnału mowy w impulsy czuciowe, umie samodzielnie wykonać drobne zabiegi otochirurgiczne (paracenteza, drenaż wentylacyjny ucha

środkowego, myringoplastyka, zakotwiczenie aparatu słuchowego w kości wyrostka sutkowatego itd.).

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 8 tygodni (40 dni roboczych). Staż może być podzielony na dwa okresy 4-tygodniowe i realizowany w różnych jednostkach.

Miejsce stażu: jednostki, które uzyskały akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub ww. stażu.

13. Staż kierunkowy w zakresie mikrochirurgicznych metod leczenia zaburzeń głosu

Zakres wiedzy teoretycznej:

W czasie stażu lekarz pogłębia wiedzę dotyczącą morfologiczno-czynnościowego tworzenia głosu, a zwłaszcza mikrostruktury fałdu głosowego, nabiera umiejętności kwalifikowania do operacji fonochirurgicznych, przestrzegając zasady konieczności powadzenia rehabilitacji głosu przed i pooperacyjnej.

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz asystuje przy zabiegach mikrochirurgicznych na krtani, samodzielnie przeprowadza kwalifikację do operacji fonochirurgicznych oraz umie samodzielnie wykonać zabiegi fonochirurgiczne (mikrochirurgia konwencjonalna, laserowa, operacje augmentacyjne itd.).

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 8 tygodni (40 dni roboczych). Staż może być podzielony na dwa okresy 4-tygodniowe i realizowany w różnych jednostkach.

Miejsce stażu: jednostki, które uzyskały akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub ww. stażu.

C – Szkolenie umiejętności wykonywania zabiegów i procedur medycznych

Wykonywanie samodzielne z asystą lub pod nadzorem kierownika specjalizacji albo lekarza specjalisty (kod A) niżej wymienionych zabiegów i procedur medycznych:

- 1) pełne kliniczne badanie audiologiczne, foniatryczne, otoneurologiczne – postawienie rozpoznania – po 300 chorych;
- 2) podstawowe zabiegi drażniące trąbkę słuchową – 100 zabiegów;
- 3) ocena behawioralna słuchu – 100 chorych;
- 4) podstawowe badania audiometryczne (audiometria tonalna, audiometria mowy, próby nadprogowe) – 300 chorych;
- 5) badania elektrofizjologiczne narządu słuchu – 50 badań;
- 6) dobór aparatu poprawiającego słyszenie u dorosłych – 20 chorych;

- 7) dobór aparatu poprawiającego słyszenie u dzieci – 50 chorych;
- 8) bezpośrednie wziernikowanie krtani (laryngoskopia bezpośrednia, fiberolaryngoskopia) – 50 chorych;
- 9) badanie stroboskopowe i wideolaryngostroboskopia – 200 chorych;
- 10) analiza akustyczna głosu – 20 chorych;
- 11) badanie ENG/VNG i posturografia – po 50 badań (w tym próba kaloryczna – 20 badań);
- 12) manewry diagnostyczne i lecznicze w łagodnych położeniowych zawrotach głowy – 20 chorych;
- 13) prowadzenie terapii szumów usznych – 5 chorych.

Uczestniczenie jako pierwsza asysta (kod B) w wykonywaniu niżej wymienionych zabiegów i procedur medycznych

- 1) przy zabiegach fonochirurgicznych – 30 chorych;
- 2) przy zabiegach otochirurgicznych – 30 chorych;
- 3) przy aktywizacji procesora mowy po wszczepie ślimakowym – 10 chorych.

D – Samokształcenie

Lekarz jest zobowiązany do ciągłego i aktywnego samokształcenia w celu pogłębiania swojej wiedzy, śledzenia postępów w dziedzinie audiologii i foniatrii, a w szczególności korzystania z polecanych pozycji piśmiennictwa, uczestniczenia w posiedzeniach edukacyjnych towarzystw naukowych, napisania publikacji i udziału w innych formach samokształcenia wskazanych przez kierownika specjalizacji.

1. Studiowanie piśmiennictwa

Lekarz powinien korzystać z aktualnych podręczników i czasopism naukowych z zakresu audiologii i foniatrii, a także z innych źródeł wiedzy wskazanych przez kierownika specjalizacji.

2. Udział w działalności edukacyjnej towarzystw naukowych

Lekarz powinien aktywnie uczestniczyć w:

- 1) w posiedzeniach Polskiego Towarzystwa Audiologicznego i Foniatrycznego, Sekcji Foniatrycznej lub Sekcji Audiologicznej Polskiego Towarzystwa Otorinolaryngologów Chirurgów Głowy i Szyi;
- 2) warsztatach audiologicznych i foniatrycznych;
- 3) zjazdach, konferencjach, sympozjach innych polskich towarzystw naukowych poświęconych problemom zaburzeń komunikatywnych.

3. Przygotowanie publikacji

Lekarz jest zobowiązany do napisania pracy naukowej opublikowanej w recenzowanym czasopiśmie medycznym, której lekarz jest autorem lub współautorem, lub pracy pogładowej – na temat objęty programem specjalizacji.

4. Dodatkowe dni na samokształcenie

Lekarzowi odbywającemu kształcenie specjalizacyjne przysługuje od dnia 1 stycznia 2019 r., 6 dni rocznie na samokształcenie, przeznaczonych na udział w konferencjach, kursach naukowych, kursach doskonalących i innych szkoleniach, związanych bezpośrednio z realizowaną przez lekarza dziedziną szkolenia specjalizacyjnego, zgodnie z wyborem i potrzebami edukacyjnymi lekarza. Termin i sposób wykorzystania przez lekarza dodatkowych dni na samokształcenie wskazuje w uzgodnieniu z lekarzem kierownik specjalizacji poprzez odpowiednie skrócenie innych obowiązkowych elementów szkolenia specjalizacyjnego. Skrócenie to nie może dotyczyć kursów specjalizacyjnych a jedynie stażu podstawowego lub staży kierunkowych, przy czym wszystkie elementy szkolenia

specjalizacyjnego (staże) muszą być zrealizowane i zaliczone. Kierownik specjalizacji w pierwszej kolejności decyduje o odpowiednim skróceniu czasu trwania stażu podstawowego, a jedynie w przypadku braku takiej możliwości odpowiednio skracą czas trwania staży kierunkowych, przy czym staż kierunkowy nie może ulec skróceniu o więcej niż połowę czasu trwania przewidzianą programem specjalizacji. Dodatkowe dni na samokształcenie nie wykorzystane w danym roku specjalizacji nie przechodzą na kolejne lata szkolenia specjalizacyjnego.

V. OCENA WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

1. Sprawdziany i kolokwia z wiedzy teoretycznej

Lekarz jest zobowiązany do:

- 1) zaliczenia sprawdzianu lub kolokwium na zakończenie kursu specjalizacyjnego z zakresu wiedzy objętej programem kursu – u kierownika kursu;
- 2) złożenia kolokwium na zakończenie każdego stażu z zakresu wiedzy objętej programem stażu – u kierownika stażu/kierownika specjalizacji.

2. Kolokwia cząstkowe

Lekarz zalicza u kierownika specjalizacji niżej wymienione kolokwia o tematyce:

- 1) zaburzenia słuchu u dorosłych – patofizjologia, diagnostyka, leczenie;
- 2) zaburzenia słuchu u dzieci – patofizjologia, diagnostyka, leczenie;
- 3) zaburzenia głosu – patofizjologia, diagnostyka, leczenie;
- 4) zaburzenia mowy i języka – patofizjologia, diagnostyka, leczenie;
- 5) zawroty głowy – patofizjologia, diagnostyka, farmakoterapia, metody rehabilitacji.

3. Bierząca ocena oraz sprawdziany umiejętności praktycznych

Lekarz zalicza sprawdziany umiejętności praktycznych po każdym stażu kierunkowym w formie potwierdzenia przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza samodzielnie procedur medycznych objętych programem stażu:

Ponadto lekarz zalicza u kierownika specjalizacji niżej wymienione sprawdziany praktyczne:

- 1) sprawdzian z umiejętności klinicznego badania chorych z zaburzeniami słuchu, równowagi, głosu i mowy;
- 2) sprawdzian z umiejętności interpretowania badań instrumentalnych i laboratoryjnych u chorych z zaburzeniami słuchu, równowagi, głosu i mowy;
- 3) sprawdzian z umiejętności programowania przebiegu rehabilitacji u chorych z zaburzeniami słuchu, równowagi, głosu i mowy.

Dodatkowo, po każdym stażu kierunkowym lekarz dołącza krótki (maksymalnie jednostronicowy) opis osiągniętych umiejętności lub wykonanych zabiegów, potwierdzony przez kierownika stażu.

VI. CZAS TRWANIA SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

Czas trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii dla lekarzy posiadających specjalizację I stopnia w dziedzinie laryngologii lub otolaryngologii wynosi 3 lata.

Lp.	Przebieg szkolenia	Czas trwania	
		liczba tygodni	liczba dni roboczych
1	Staż podstawowy w zakresie audiologii i foniatrii	50	250
2	Staż kierunkowy w zakresie psychiatrii	2	10
3	Staż kierunkowy w zakresie psychiatrii dziecięcej	2	10
4	Staż kierunkowy w zakresie neurologii	2	10
5	Staż kierunkowy w zakresie neurologii dziecięcej	2	10
6	Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji zaburzeń słuchu	12	60
7	Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji zaburzeń głosu	12	60
8	Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji zaburzeń mowy	8	40
9	Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji otoneurologicznej	8	40
10	Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i protezowania uszkodzeń słuchu u dzieci	8	40
11	Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki i leczenia szumów usznych	4	20
12	Staż kierunkowy w zakresie mikrochirurgicznych metod leczenia zaburzeń słuchu	8	40
13	Staż kierunkowy w zakresie zaburzeń mikrochirurgicznych metod leczenia zaburzeń głosu	8	40
14	Kursy specjalizacyjne	5 tyg. i 3 dni	28
15	Urlopy wypoczynkowe	15 tyg. i 3 dni	78
16	Dni ustawowo wolne od pracy	7 tyg. i 4 dni	39
17	Samokształcenie	1 tyg. i 3 dni	8
	Łącznie	156 tyg. i 3 dni	783
	Dodatkowe dni na samokształcenie (6 dni w każdym roku specjalizacji) przeznaczone na udział w konferencjach, kursach naukowych i doskonalących i innych szkoleniach w danej dziedzinie specjalizacji do wyboru lekarza	3 tyg. i 3 dni	18

W przypadku, gdy w czasie odbywania modułu specjalistycznego przypadnie rok przestępny, czas przewidziany na samokształcenie ulega zwiększeniu o jeden dzień.

VII. PAŃSTWOWY EGZAMIN SPECJALIZACYJNY

Szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie audiologii i foniatry kończy się Państwowym Egzaminem Specjalizacyjnym, złożonym z egzaminu testowego i egzaminu ustnego:

- 1) egzamin testowy stanowi zbiór pytań testowych wielokrotnego wyboru z zakresu wymaganej wiedzy określonej w programie specjalizacji;
- 2) egzamin ustny zawiera pytania ustne problemowe, dotyczące wymaganej wiedzy określonej w programie specjalizacji.

Załącznik do programu specjalizacji w dziedzinie audiologii i foniatry dla lekarzy posiadających specjalizację I stopnia w dziedzinie laryngologii lub otolaryngologii

STANDARDY AKREDYTACYJNE PODMIOTÓW SZKOŁĄCYCH

– warunki, jakie musi spełnić jednostka w celu zapewnienia realizacji programu specjalizacji w dziedzinie audiologii i foniatry

Podmiot prowadzący szkolenie specjalizacyjne jest zobowiązany spełnić poniższe standardy akredytacyjne:

1. *W zakresie prowadzenia działalności odpowiadającej profilowi szkolenia specjalizacyjnego:*
 - a) posiadanie w swojej strukturze organizacyjnej oddziału audiologii i foniatry lub innej komórki organizacyjnej posiadającej status podmiotu wykonującego działalność leczniczą, udzielającej specjalistycznych świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie chorób narządu głosu, słuchu i równowagi,
 - b) zapewnienie możliwość realizacji modułu podstawowego z zakresu otorynolaryngologii w ośrodku własnym lub jeśli to niemożliwe, w innej jednostce otorynolaryngologicznej, posiadającej akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w ww. dziedzinie. W przypadku nawiązania ww. współpracy z innym ośrodkiem, konieczne jest zawarcie stosownego porozumienia.
2. *W zakresie zapewnienia warunków organizacyjnych umożliwiających realizację programu specjalizacji określonej liczbie lekarzy:*
 - posiadanie odpowiedniego pomieszczenia dydaktycznego, wyposażonego w sprzęt audiowizualny, dostęp do Internetu oraz podstawowe podręczniki i czasopisma naukowe z zakresu objętego programem specjalizacji.
3. *W zakresie zapewnienia pełnienia nadzoru nad jakością szkolenia specjalizacyjnego:*
 - posiadanie komisji lub powołanie osoby odpowiedzialnej za ocenę jakości szkolenia, organizowanie cyklicznych spotkań z lekarzami odbywającymi szkolenie specjalizacyjne, przyjmowanie i analizowanie zgłaszanych przez lekarzy uwag dotyczących problemów w realizacji ww. szkolenia.
4. *W zakresie zapewnienia monitorowania dokumentacji szkolenia specjalizacyjnego danego lekarza:*
 - a) okresowa kontrola kart szkolenia specjalizacyjnego oraz indeksów wykonanych zabiegów i procedur medycznych lekarzy odbywających szkolenie specjalizacyjne,
 - b) weryfikacja terminowości odbywania i zaliczania kursów specjalizacyjnych, staży kierunkowych oraz wykonywania zabiegów i procedur medycznych objętych programem specjalizacji, dokonywana przez komisję lub osobę odpowiedzialną za ocenę jakości szkolenia.

5. *W zakresie zapewnienia odpowiedniej kadry:*
 - posiadanie kadry specjalistów, którzy mogą pełnić funkcję kierownika specjalizacji lub kierownika stażu kierunkowego określonych w programie specjalizacji.

6. *W zakresie zapewnienia sprzętu i aparatury niezbędnych do realizacji programu specjalizacji:*
 - posiadanie sprzętu i aparatury niezbędnych do realizacji świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia szpitalnego w trybie hospitalizacji o profilu: audiologia i foniatrya – co najmniej pierwszy poziom referencyjny, zgodnie z przepisami regulującymi zasady realizacji świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia szpitalnego.

7. *W zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych umożliwiających zrealizowanie programu specjalizacji określonej liczbie lekarzy:*
 - a) udzielanie specjalistycznych świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie audiologii i foniatry,
 - b) udzielanie specjalistycznych świadczeń zdrowotnych, w tym wykonywanie zabiegów i procedur odpowiedniego rodzaju, w zakresie i liczbie umożliwiającej wszystkim lekarzom odbywającym szkolenie specjalizacyjne, w danej jednostce, realizację programu specjalizacji, tj. wykonanie zabiegów i procedur medycznych określonych w programie specjalizacji, odbycie wszystkich obowiązkowych staży kierunkowych w jednostce własnej lub we wskazanych jednostkach współpracujących.